

Programmabegroting 2025-2028 zonder aandacht voor AMV-beleid

Een programmabegroting van 171 pagina's zonder enige toelichting over asielbeleid!

Wat is de visie van het B&W Bronckhorst en hoe wordt met "Gezond Realisme" rekening gehouden met GOEDE OPVANG van AMV'S in de Programmabegroting 2025-2028?

ACHTERGROND

IEDER KIND VERDIENT EEN KANS: een gezonde én realistische kans: Kleinschaligheid en persoonlijke aandacht zijn essentieel voor goede zorg en haalbare inburgering van AMV's.

Iedereen moet een kans krijgen om in Nederland opgevangen te worden als dat echt nodig is. Dat geldt zeker ook voor **alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV's)**. Deze groep heeft méér aandacht en méér zorg nodig dan alle andere (volwassen) asielzoekers omdat ze:

- Merendeels 16-18 jaar zijn^{1,2}: hun puber-brein kan gedrag nog onvoldoende besturen en remmen³⁻⁵.
- Ernstiger getraumatiseerd zijn: hun brein heeft minder mogelijkheden om trauma's te verwerken³⁻⁵;
- Zonder ouders en gezinsstructuur in Nederland verblijven: veel stress en gebrek aan geborgenheid³⁻⁵;
- Onbekend zijn met de Nederlandse taal en de Nederlandse cultuur en maatschappelijke verhoudingen; dit geldt minder voor Oekraïners en Russen, maar juist in zeer sterke mate voor Somaliërs, Eritreeërs en Syriërs, die uit een compleet andere cultuur, taal en geschrift komen.⁶⁻⁸

Als we AMV's in onze gemeente willen opvangen en een echte kans willen geven, dan dient de opvang zodanig te worden georganiseerd, dat die haalbaar is. Daarbij is het wenselijk om een 'triple-win' situatie te creëren:

1. **Goed voor de AMV's**, die persoonlijke aandacht, geborgenheid en veiligheid ervaren en stapsgewijs kunnen inburgeren (Nederlands taal en maatschappij): "kleinschalige onderdompeling in NL".
2. **Goed voor de burgers**, die voldoening ervaren om jonge mensen te helpen hun weg te vinden. Partijen in Bronckhorst willen voor hun burgers een sterk en leefbaar Bronckhorst die transparant en in samenwerking met haar bewoners om wil gaan.
3. **En goed voor Gemeente Bronckhorst**, die trots kan zijn op hun burgers en landelijk een voorbeeldfunctie kan geven hoe opvang van AMV's tot méér verbinding en vertrouwen kan leiden.

Met andere woorden, hoe kunnen we gezamenlijk onze verantwoordelijkheid nemen in de huidige asielcrisis? Hierbij staat centraal **welke bedreigingen** een goede opvang laten mislukken en **welke oplossingen** juist de slagingskansen kunnen vergroten.

Steeds wordt aangegeven hoe belangrijk **kleinschaligheid** is voor goede opvang en inburgering van AMV's. Alleen wanneer jonge mensen **persoonlijk** worden gezien en gehoord én wanneer ze verbinding en geborgenheid ervaren kan **VERTROUWEN** ontstaan.³⁻⁶ Dát bevordert herstel van trauma's en maakt hen ontvankelijk voor inburgering.

Grootschalige opvang, zeker bij AMV's, leidt tot **verlies aan persoonlijke aandacht, anonimiteit, en verwaarlozing**. Bovendien neemt polariserende groepsvorming snel toe bij grotere aantallen AMV's en **staat op gespannen voet met goede opvang**: minder verbinding, minder veiligheid, minder toezicht en meer ongewenste groepsdruk. Dat geeft meer onveiligheid, ongewenste subgroepen, grensoverschrijdend gedrag en agressie, precies het tegenovergestelde van wat AMV's nodig hebben. Bovendien geeft dit niet alleen interne problemen met de opvang (agressie onderling en agressie tegen begeleiders), maar logischerwijs ook externe overlast voor de burgers (zie CEBEON-rapport, pagina 75-78).⁹

Het kan niet anders dan dat dit grote consequenties heeft voor beleid en budgetten van een Gemeente. Deze informatie is helaas niet terug te vinden in de Programmabegroting 2025-2028 van B&W Bronckhorst.

Keuzes en beleid van B&W Bronckhorst: 240 AMV's i.p.v. 221 asielzoekers

B&W Bronckhorst is in **extreme mate** afgeweken van de **Spreidingswet en Indicatiestelling** en heeft gekozen voor 240 AMV's in plaats van 221 asielzoekers, inclusief slechts 19 AMV's. De Rijks' Indicatiestellingen (per gemeente)^{10,11} zijn zorgvuldig gemaakt op basis van **haalbaarheid en kleinschaligheid**, waarbij de grootte van de gemeente (o.a. inwoneraantallen en verdeling over woonkernen) en de SES-WOA scores zijn meegewogen.^{12,13}

ATTENTIE: Het begrip "**kleinschaligheid**" wordt in de context van asielzoekers verwarrend gebruikt, ook door B&W Bronckhorst. Een aantal van 80 asielzoekers is "kleinschalig", als hiermee wordt gerefereerd naar een gemene groep van asielzoekers, inclusief 7 à 8 AMV's. **Echter een groep van 80 AMV's is zéér grootschalig!**

Met de opvang van 240 AMV's en de verantwoordelijkheid voor het bijbehorende ISK-onderwijs, stelt de Gemeente Bronckhorst zich voor een enorme taak¹⁴, die veel vergt aan kennis, ervaring, inzicht en budgettaire slagkracht om alle onverwachte problemen te kunnen opvangen, meer dan één vaag zinnetje op pagina 27 over "**programma Migratie en Integratie**".¹⁵ De Programmabegroting 2025-2028 **verzwijgt** de complexiteit van de opvang van 240 AMV's en geeft daarmee **onterecht** het beeld dat Gemeente Bronckhorst de opvang van 240 AMV's "**er wel bij kan doen**". Hiermee faalt het B&W in ernstige mate in de informatievoorziening naar haar burgers.

VRAAG: Waarom is het B&W Bronckhorst in zo extreme mate afgeweken van het verdeelbesluit in de Spreidingswet en de daaraan gerelateerde Rijks' Indicatiestelling? Wie heeft dat merkwaardige besluit voorbereid? Wie heeft/hebben uiteindelijk dit B&W-besluit genomen?

VRAAG: Gezien de enorme afwijking van de Rijks' Indicatiestelling: Waarom heeft het B&W Bronckhorst in de Programmabegroting 2025-2028 niet uitgebreid aandacht besteed aan het voorziene beleid en de bijbehorende budgetten voor de opvang (en daaruit voortvloeiend problemen) van 240 AMV's?

VRAAG: Hoe ziet het totaalplaatje van de gemeentelijke kosten en alle (bonussen) baten eruit bij 221 asielzoekers (inclusief 19 AMV's) versus 240 AMV's? Graag ontvangen wij de getalsmatige onderbouwing.

VRAAG: Wat zijn de opvangvergoedingen (én extra AMV-bonussen) die de gemeente ontvangt per AMV, gespecificeerd voor opvang én ISK-onderwijs¹⁶ naar instantie: van de Rijksoverheid, COA, etc.?

VRAAG: Wat is de vrij besteedbare bonus (verschillende soorten SPUK gelden) die de Gemeente ontvangt van de Rijksoverheid voor de opvang van 240 AMV's (i.p.v. 19 AMV's), gespecificeerd voor: 1. Duurzame opvangplekken; 2. Bijzondere opvangplekken; 3. Plekken die beschikbaar worden gesteld boven de provinciale opvanggrootte; 4. Wanneer er ook ISK-onderwijs wordt aangeboden; 5. Is er een "package deal"?

VRAAG: Wat gaat de Gemeente doen met de vrij te besteden AMV-bonusgelden?¹⁷ Een financiële specificatie hiervan ontbreekt in Programmabegroting 2025-2028. Graag transparantie hierover.

Ontkennen van complexiteit door B&W Bronckhorst

Opvang van 240 AMV's vergt enorme inspanningen, maar dit wordt verzwegen in de Programmabegroting 2025-2028: Opvang, begeleiding, verwerking trauma zorg, en veiligheid worden niet genoemd. Er wordt blijkbaar aangenomen door B&W (en blijkbaar ook door Raadsleden) dat alle extra faciliteiten en alle samenhangende kosten voor zorg, onderwijs en mobiliteit en alle diensten daaromtrent via de Rijksbegroting en het COA worden gedekt. In de praktijk is deze aanname **onjuist** gebleken en blijken de kosten hoger te zijn dan ingeschat en moeten deze extra kosten worden betaald door de gemeente¹⁸ én de burgers (zie ook het CEBEON-rapport⁹, pagina's 75-78).

Daarbij komt dat grote aantallen AMV's niet om minder professionals per AMV vraagt, **maar juist om méér professionals per AMV**. Het is een algemeen menselijke wetmatigheid dat hoe groter de groep, des te meer incidenten, overlast en negatieve interacties. Wanneer in een therapeutische gemeenschap "gedoe" ontstaat of veel incidenten plaatsvinden, is het eerste waarnaar men moet kijken de grootte van de groep. **Bij een juiste groeps grootte nemen de incidenten zonder extra inspanning vanzelf af.**¹⁹

Bovendien heeft de Gemeente Bronckhorst weinig ervaring met grote groepen AMV's. Zelfs een grote stad als Rotterdam (met decennia ervaring; 671.125 inwoners) wordt verzocht om "slechts" 226 AMV's op te nemen, die worden verspreid over meerder locaties in Rotterdam.¹⁰ Hoe gaat Bronckhorst 240 AMV's opvangen met 36.119 inwoners en nauwelijks of geen ervaring?

Het uitsluitend richten op een "ogenschijnlijk homogene" asielzoeker-doelgroep, alleen AMV's, roept het beeld op dat Bronckhorst zich gaat "specialiseren" in deze opvang vanwege de voordelen. *Dit is een illusie; een droom die niet uit gaat komen.* **De AMV doelgroep is extreem heterogeen, waarvoor uitsluitend persoonlijke (individuele) aandacht mét continuïteit zal werken.** De professionals die dit kunnen geven zijn geen "gewone" voogden, "gewone" leerkrachten of "standaard" COA-medewerkers; maar gespecialiseerde professionals, die deskundig en ervaren zijn op het gebied van asiel- en AMV-problematiek.^{6, 20-24} Persoonlijke aandacht en continuïteit daarvan (door dezelfde personen), geborgenheid, veiligheid én grenzen aangeven zijn belangrijke zorgtaken voor het opvangen en begeleiden van de zeer diverse groep van AMV's.

ECHTER er bestaat overal in Nederland een ernstig tekort aan professionals voor opvang van AMV's, en wel op drie niveaus:

1. **Te weinig gespecialiseerde voogden/jeugdbeschermers voor jongeren van 15 jaar en ouder:** Nieuw voor NIDOS is dat er een blijvend tekort aan gekwalificeerd personeel bestaat en dat dit tekort naar verwachting voor 2024 (en later) zal blijven. In elke regio is op dit moment sprake van onderbezetting en het aantal te begeleiden jongeren per jeugdbeschermers ligt ver boven de norm, zoals deze werd afgesproken in het laatste kostprijsonderzoek (Jaarverantwoording NIDOS 2023; pagina 14).²²
2. **Te weinig gespecialiseerde leerkrachten binnen het ISK-onderwijs én meer dan 80% verloop per jaar** (ISK Zutphen, Schoolplan 2023-2027, 12 juli 2023; pagina 15).²⁰
3. **Veel uitval/verzuim bij COA-medewerkers.** NIDOS-bedrijfsgeneeskundigen geven aan dat veel COA-medewerkers zelf getraumatiseerd zijn en/of om persoonlijke redenen affiniteit hebben met asiel-problematiek. Hiermee samenhangend, ontstaat trauma-gerelateerd verzuim, waardoor tekort aan personeel een continu probleem is.²⁵

VRAAG: Waarop baseert B&W Bronckhorst de aanname dat zij voldoende kennis en ervaring heeft (of kan opbouwen) om 240 AMV's op te vangen, terwijl in geheel Nederland een ernstig tekort bestaat aan deskundige professionals, zowel voogden, ISK-docenten, als COA-medewerkers? Verwijzen naar het COA en/of VO Achterhoek zal maatschappelijk niet worden geaccepteerd, want B&W Bronckhorst heeft de besluiten genomen én draagt dus de bestuurlijke verantwoordelijkheid.

VRAAG: De gemeente is eindverantwoordelijk voor het ISK-onderwijs aan AMV's. Welk budget reserveert B&W voor de extra begeleiding van AMV's als door personele tekorten geen goede opvang kan worden gerealiseerd en de burgers overlast ervaren door het falend beleid van de Gemeente?

VRAAG: Als uit alle beschikbare rapporten (NIDOS, ISK, COA, etc.) blijkt dat overal tekorten bestaan aan deskundig personeel, hoe denkt B&W Bronckhorst dit te gaan oplossen? Dit gaat niet alleen over geld, maar vooral ook over beschikbaarheid van deskundige menskracht.

VRAAG: Hoe vangt B&W Bronckhorst de eigen onervarenheid op? Hoeveel calamiteiten-gelden zijn daarvoor gereserveerd?

Ontkennen van ernstige problemen en incidenten door B&W Bronckhorst

Extra kwetsbaar zijn alleenstaande jongeren uit Eritrea, Somalië en Syrië (merendeel van AMV's in de laatste drie jaar): veel extra begeleiding is strikt noodzakelijk. Het Jonker Verwey instituut (PvdA)⁸ en de LOWAN (2019)⁶ en Pharos (2022)²³ rapporten stellen dat vooral Eritreeërs **het verst weg staan van onze Nederlandse samenleving, met de slechtste kansen om te integreren** (minste opleiding, niet beheersen van Latijns schrift, complete onbekendheid met Nederlandse cultuur). Dit vraagt om kleinschaligheid om toch nog enigszins aansluiting te vinden bij de Nederlandse maatschappij.

Ontwikkelingspsychologisch gezien kunnen jongeren/adolescenten hun gedrag nog onvoldoende remmen en sturen. Daarbij komt dat in het Pharos rapport (oktober 2022)²³ wordt aangegeven dat de niet-Europese AMV's onvoldoende vertrouwd zijn met:

- Nederlandse wet en regelgeving;
- Nederlandse normen en waarden over seksuele en reproductieve gezondheid;
- Seksuele omgang, en;
- Man-vrouw verhoudingen in Nederland.

B&W Bronckhorst gebruikt de "succesvolle winter-noodopvang" (sterk variërend in omvang) in De Betteld te Zelhem voorbeeld én ervaring om te concluderen dat het mogelijk is om zonder problemen in Bronckhorst 240 (3 x 80) AMV's te gaan opvangen in de drie woonkernen Zelhem, Vorden en Hengelo. Hiermee gaat B&W Bronckhorst voorbij aan diverse feiten:

1. Opvang van een beperkt aantal AMV's (variërend van 30 tot 50), uitsluitend gedurende 4 à 5 wintermaanden op een camping, is een andere zaak dan 240 (3 x 80) gedurende het gehele jaar.
2. Bovendien worden deze 240 AMV's van maandag t/m vrijdag geclusterd op één ISK-school, niet op een industrieterrein of buitenaf, maar in de verouderde Kompaan-gebouwen aan Het Hoge 41, midden in het dorp Vorden, in een woonwijk, tegenover een Basisschool, de Buitenschoolse Opvang (BSO), de Kinderdagopvang Avonturijn, Speelleergroep Peuterpaleis én in de directe omgeving van een groot aantal winkels. Wat gaan deze winkeliers in de pauzes en na schooltijd meemaken?
3. Er zijn wel degelijk incidenten in De Betteld te Zelhem²⁶: 50 incidenten in 2022 en 57 incidenten in 2023 (in 4 à 6 maanden)²⁷. Als dit aantal incidenten wordt gecorrigeerd naar het werkelijke aantal AMV's én naar de korte verblijfsperiode (in maanden per jaar) zal de incidenten-frequentie per AMV hoog blijken te zijn, zeker niet zo beperkt als Wethouder Peppelman ons wil doen geloven. Zijn vergelijking met "dat ook op een normale school incidenten plaatsvinden", is **misleidend** (Regio8 Streekomroep, 23 okt. 2024).²⁷
4. De definitie van incidenten varieert van fysiek geweld of agressie tot "overtreden van huisregels", zoals verbaal geweld en agressie tegen personen.
5. Bij navraag is "niet opruimen van de kamer" een incident, maar "niet op tijd thuiskomen" (vóór 22:00) is géén incident. Zelfs als een AMV de gehele nacht wegblijft wordt dit niet beschouwd als een incident, maar als een aantekening "te laat komen". Waar verblijft zo'n AMV dan 's nachts? Hoe zou een Nederlandse ouder op dergelijke gedrag door dochter of zoon reageren: geen incident?
6. Volgens Wethouder Peppelman zijn naar zijn weten alle incidenten "intern" (op locatie), niet extern.
7. In De Betteld te Zelhem betreft het opvang in de wintermaanden: nogal nat en koud voor AMV's uit Eritrea, Somalië en Syrië om naar buiten te gaan en externe incidenten te veroorzaken. Hoe zal dat gaan in de zomermaanden?
8. Er is een onderrapportage van externe incidenten: Niet alle externe incidenten worden opgenomen in de registratie. Externe incidenten worden afgekocht, bijvoorbeeld ingegooide ramen.
9. AMV's melden zelf toenemend geen incidenten meer ("Er gebeurt toch niets mee").²⁸

Verder gebruikt B&W Bronckhorst zorgvuldig geplande bezoeken aan de huidige opvang van ongeveer 40 AMV's in Rekken (de voormalige justitiële jeugdinrichting LSG-Rentray), **om de Raad gerust te stellen** dat 3 x 80 AMV's op drie (deels nieuwe) locaties geen probleem zou moeten zijn. **Advies:** Bezoek aan Rekken onaangekondigd herhalen, enkele dagen of een week na het eerdere zorgvuldig-geplande bezoek.

Daarnaast worden de landelijke COA-rapportages door Wethouder Peppelman van de hand gewezen als niet relevant voor Bronckhorst. Zelfs het onafhankelijke CEBEON-rapport over "Maatschappelijke kosten en baten asielcomplex Ter Apel" (2 oktober 2024)⁹ wordt ter zijde gelegd als "niet van toepassing" voor Bronckhorst. Opmerkelijk is dat in Ter Apel slechts gemiddeld 180 AMV's aanwezig zijn (25% minder dan gepland voor Bronckhorst). **Advies:** lees pagina's 75-78 van het CEBEON rapport⁹.

Verder onderschat de Programmabegroting 2025-2028 de kosten om de overlast voor burgers te verminderen en hun veiligheid en woongenot te waarborgen. Op de gemeentelijke website²⁹ staat dat op de AMV-locatie "Alcohol en drugs zijn verboden. Het komt ook niet vaak voor". Dit lijkt geruststellende informatie, maar het LOWAN-rapport geeft aan dat Syrische AMV's deze middelen veelvuldig gebruiken.⁶ Tevens beperkt deze gemeentelijke verklaring zich tot de opvanglocatie. Echter, wat zijn de kosten om veiligheid en orde te bewaken als dit alcohol- en drugmisbruik buiten de opvanglocatie plaatsvindt?

De Programmabegroting 2025-2028 staat voor een sterk en leefbaar Bronckhorst, maar negeert haar bewoners en bedrijven door geen aandacht te besteden aan de reeds geplande komst van 240 AMV's en de daarbij te verwachten problematiek.^{9,29-32} Ook blijft onduidelijk welk budget B&W daarvoor reserveert. Zoals de **Burgmeester van Boxmeer**³³ stelt: 'We hebben alle begrip voor de opstelling van het COA, maar als gemeentebestuur staan we in de eerste plaats voor inwoners'. Blijkbaar zijn dergelijke berichten^{9,34} aan B&W van Bronckhorst ontgaan bij het opstellen van de Programmabegroting 2025-2028?

DAAROM OPNIEUW: Iedere jongere verdient een kans. Maar dan moeten we hen een échte, gezonde en realistische kans geven. Dat is voor AMV's aanzienlijk lastiger dan voor Nederlandse pubers, die een thuis hebben met ouders die continue persoonlijke aandacht en structuur geven.

Gezien de **stelselmatige ontkenning** van B&W Bronckhorst van de voorziene problemen en de incidenten, blijft de vraag opkomen waarom werd gekozen voor 240 AMV's en niet voor de Rijks' Indiciestelling van 221 asielzoekers, inclusief 19 AMV's.

VRAAG: Waarom heeft B&W Bronckhorst geen budget gereserveerd voor de komst van 240 AMV's en de daarbij te verwachten problematiek?

VRAAG: Gezien de recente brief van de VNG (1 oktober 2024)³⁵ en het ontbreken van asielbeleid in de Programmabegroting 2025-2028, blijft het compleet onduidelijk voor welk model B&W Bronckhorst heeft gekozen om vluchtelingen op te vangen en welke financiële risico's de Gemeente Bronckhorst daarmee gaat lopen.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

Bestuurlijke verantwoordelijkheid met bescherming tegen bestuurlijk falen is een goede zaak, zolang dergelijke bescherming passend is en het uitgevoerde bestuurlijk beleid weloverwogen is door alle betrokkenen.

VRAAG: Wat gebeurt er als alle rapporten en bestaande kennis en ervaring wordt afgedaan als "niet van toepassing" en bestuurders beleid uitvoeren dat ingaat tegen alle aangeleverde kennis en ervaring?

Dringend voorstel & advies: Herzie de B&W besluiten betreffende de 240 AMV's

Herziening van de besluiten betreffende de 240 AMV's is dringend gewenst, waarbij terugvallen op de oorspronkelijke uitwerking van de Spreidingswet met de indicatiestelling van 221 asielzoekers, inclusief 19 AMV's weer het uitgangspunt moet worden.

DAAROM: Terstond (per heden) opzeggen van de COA-overeenkomst³⁶ betreffende het AMV-opvangcentrum (80 AMV's) aan Kerkhoflocatie te Vorden en het ISK-onderwijs voor 240 AMV's. Vervolgens afspraken maken conform de Indicatiestellingen van de Spreidingswet.

Opvallend is dat veel Raadsleden het betreffende COA-document van 31 juli 2024³⁶ niet blijken te kennen.

Volgens de Spreidingswet en óók volgens het COA is kleinschaligheid de beste en meest gewenste oplossing om daadwerkelijk te komen tot inpassing van asielzoekers in de Nederlandse maatschappij. Kleinschaligheid in meerdere (4 à 5) woonkernen van Bronckhorst met "onderdompeling" van de asielzoekers in alle aspecten van het leven in de betreffende woonkernen, bij voorkeur ook in sport en cultuur, vooral "gemengd". Dus geen separate voetbalteams voor Somaliërs of Eritreeërs, maar gemengde teams, waar Nederlands wordt gesproken en waar de coaches en begeleiders/ouders erop toezien dat inclusiviteit centraal staat. Dit is slechts één voorbeeld; met creativiteit ontstaan veel meer mogelijkheden om asielzoekers te ondersteunen bij hun inburgering. Juist bij dergelijke "onderdompelings-processen" kan Gemeente Bronckhorst een ondersteunende en stimulerende rol spelen, zodat asielzoekers (inclusief AMV's) ook 's avonds (buiten schooltijden), én in het weekend kunnen werken aan hun inburgering in de Nederlandse maatschappij.

Referenties

1. Evaluatie opvangmodel Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen Algemene Bestuursdienst. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Den Haag, november 2018.
2. Rijksoverheid asielbeleid; Alleenstaande minderjarige vreemdelingen. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/alleenstaande-vreemdelingen>. Geraadpleegd 5 oktober 2024..
3. Panksepp J, Biven L. Archeology of mind. Neuroevolutionary origins of human emotions. London: Norton 2012.
4. Solms M. New project for a scientific psychology: General scheme. Neuropsychanalysis 2020; 22, 5–35. doi.org/10.1080/15294145.2020.1833361
5. Solms M. The mechanism of change in the 'talking cure'. A neuropsychanalytic perspective. (2024) doi: 10.4324/9781032651934-12.
6. Klooster E, Butter E. De organisatie van nabijheid ISK en Zorg. LOWAN 2019.
7. Pharos Factsheet. Syrische vluchtelingen. Oktober 2022
8. Marjan de Gruijter & Inge Razenberg, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht; Integratiekansen van Eritrese vluchtelingen in Nederland, ISBN 978-90-5830-800-9, Utrecht, 2017.
9. CEBEON Eindrapport Maatschappelijke kosten en baten asielcomplex Ter Apel (2 oktober 2024)
10. Staatscourant 31 januari 2024, nr. 5191969. Capaciteitsraming, provinciale opvangopgave en indicatieve verdeling per gemeente 2024.
11. Ministeriele beleidsregel verdeelbesluit asielopvangvoorzieningen (2 juli 2024) <https://wetten.overheid.nl/BWBR0049899/2024-07-02>.
12. CBS-informatie SES-WOA Statusscore per wijk of buurt. 7 mei 2022.
13. CBS-interpretatie SES-WOA-scores en hoe zijn deze bepaald. <https://www.cbs.nl/nl-nl/fag/infoservice/hoe-interpreteer-je-de-ses-woa-scores-en-hoe-zijn-deze-bepaald>.
14. Nettie Udo & Hariëtte Boerboom, LOWAN Stappenplan-opzetten-ISK-uitgewerkt (feb 2017).
15. Programmabegroting 2025-2028. Gezond realisme! Gemeente Bronckhorst; na 17 september 2024.

16. LOWAN; VO-bekostiging nieuwkomers in Nederland (20 maart 2024).
17. Waarom worden gemeenten naast de opvangkosten worden vergoed, ook extra beloon als ze asielzoekers opvangen? <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/aanpak-crisis-opvang-asielzoekers/spreidingswet/veelgestelde-vragen-spreidingswet>. Geraadpleegd 29 oktober 2024
18. Regio8. Opvang in Doetinchem kostte in 2023 elke dag 187 euro per asielzoeker. <https://www.regio8.nl/nieuws/opvang-in-doetinchem-kostte-in-2023-elke-dag-187-euro-per-asielzoeker?category=45>.
19. Richtlijn Nederlandse Vereniging voor Groepspsychotherapie (NVGP), september 2019.
20. Ellen Kroes. ISK Zutphen. Eerste opvangklas anderstaligen International Schakelklas voor 12-18 jarigen. HERZIEN Schoolplan 2023-2027 (12 juli 2023).
21. Visiedocument ISKs Achterhoek-Zutphen (18 september 2024).
22. NIDOS. Jaarverantwoording 2023 NIDOS. Utrecht. Gepubliceerd 25 mei 2024.
23. PHAROS. Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (amv's). Factsheet oktober 2022.
24. ISK Onderwijs; maximaal 15 leerlingen per klas. <https://www.pantarijn.nl/isk-onderwijs>. Geraadpleegd 6 oktober 2024.
25. Twintig procent van de gemeenten wacht op gebruik asiellootaties door COA. 1Vandaag. NPO1 op 28.10.2024 (COA faalt in opvang en gesprek met gemeenten COA. Incidentenoverzicht 2023).
26. Noyon SM, Barsegyan VM. Vink ME, Pluymaekers TPN. Incidenten en misdrijven door bewoners van COA- en crisisnoodopvanglocaties 2017-2023 (WODC, 2024-06-26).
27. Zweverink V. 107 incidenten in twee jaar tijd gemeld in noodopvang De Betteld in Zelhem. rtvideaal.nl. 23 oktober 2024.
28. Kind in de noodopvang. Argos, 27 mei, 2023 NPO 1.
29. Is er sprake van middelen misbruik op locaties? <https://www.bronckhorst.nl/opvanglocatie-voor-jonge-vluchtelingen-in-vorden>
30. PentaRho Onderzoeksrapport "Voortgezet onderwijs en sporthal Vorden; parkeer-verkeersoverlast" (6 mei 2020).
31. Zweverink, V. Omwonenden vrezen voor woningtekort door onderzoek naar ISK in Vorden. Regio 8. 30 oktober 2024.
32. Sander Grootendorst. Juridische stappen tegen komst AZC Vorden. Contact, Bronckhorst Noord, 15 juli 2024.
33. Helemaal klaar met overlast: Boxmeer wil geen alleenstaande minderjarige vluchtelingen in azc. Telegraaf Binnenland 23 juni 2023.
34. Groep jonge asielzoekers niet langer welkom in Leersum vanwege overlast. RTV Utrecht 17 mei 2019
35. VNG ledenbrief-actuele-situatie-asiel-en migratie (U202400494) (1 oktober 2024).
36. Document Overeenkomst 31 juli 2024 COA-Vorden. Via iBabs: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Overeenkomst+COA+en+gemeente+Bronckhorst+31+juli+2024#vhid=zephyr:0&vssid=atritem-https://bronckhorst.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/d1f194c2-6ad5-482f-adda-1f3178403e1b>